

מאזרזת השבת

עם "מאזרזת הפרשה"
מבית "המכון התורני"
עמודים: 5-10

שע"י המכון התורני ירושלים

לתרומות והנצחות ניתן לפנות ל-0546371585
הערות והארות: yoelf@asiatec.co.il

אחרי מות - קדושים - תשפ"ג | גליון סא | עורך ראשי: הרב נעם יעקובי שליט"א

יכול כמוני

מדברי הגאון רבי גבריאל טולידאנו זצ"ל

מקדושתכם", אין בזה חזרה מהותית מההוה אמינא, וקדושת היהודי הוא אותו סוג קדושה של השי"ת, דאל"כ שוב לא שייך ביניהם חיבור. והן הן דברי חז"ל דקב"ה אורייתא וישאל חד הוא, דמאן דנפח מדיליה נפח. ומה שילפינן מקרא ד"קדושת למעלה מקדושתכם", הוא פער כמותי. אבל בסוג הקדושה יש אותו סוג ואותה איכות כביכול, שהיהודי מסוגל להיות מרכבה לשכינה, והיינו הזדהות שלימה עם השכינה. והוא מבהיל מה כוחו של יהודי להגיע בדביקותו להשי"ת.

ולפי מה שנתבאר, יבוארו דברי הרמב"ן בהקדמתו לחומש ויקרא וז"ל, דספר זה הוא תורת כהנים ולויים יבאר בו עניני הקרבנות כולן ומלאכת המשכן, כי כאשר היה ספר אחד בענין הגלות והגאולה ממנו, והשלימו בענין אוהל מועד וכבוד השם אשר מלא את המשכן, צוהו בקרבנות ובשמירת המשכן שיהיו הקרבנות כפרה להם, ולא יגרמו העוונות לסילוק השכינה עיי"ש. ובהמשך כתב וז"ל, דרוב הספר הזה בקרבנות, בתורת הקרבן והמקריבים, ובמקום שיתקרב בו ויבואו בו קצת מצוות נגררות עם אלה ורוב הפרשיות ידבר בהן עם הכהנים ובפרשת קדושים קצת מצוות לבני ישראל רובן נגררות עם עניני הקרבנות או בדומים להם, עכ"ד.

וצריך להבין דברי הרמב"ן דהא בחומש ויקרא יש הרבה גופי תורה דלא שייכים לקרבנות ושמירת המשכן. כגון קדושים תהיו, מתנות עניים, בצדק תשפוט עמיתך, לא תשנא אחיך בלבבך, ולא תקום ולא תטור, ואהבת לרעך כמוך וכו' וכן דיני שמיטה ויובל בפרשת בהר, וכן אם בחוקותי תלכו וגו'.

ונראה לפי מה שנתבאר, דהמטרה של הבריאה היא שיהיה האדם בית קיבול לשכינה, וזהו ושכנתי בתוכם דהיינו שכל אדם יהיה לו בית מקדש עצמי, שעל ידי זה תוכל השכינה לשכון בקרבו, וא"כ כל המצוות המבוארות בספר זה הם המכשירים את האדם שיוכל להיות בית קיבול לשכינה. אם זה בקדושים תהיו, ואם זה בשאר מצוות, שכולם מהווים הליכה בדרכי ה', שמקשרים ומחברים את האדם לבורא יתברך. וכשאדם תורם מתנות עניים לכבוד ה' הרי הוא מתקרב למקור ההטבה, וכשדן את זולתו לכף זכות מתקרב למדת הצדק. ויוצא איפה שנושא ספר ויקרא הוא "משמרת המשכן" דהיינו השראת השכינה בישראל, אם בית המקדש הכללי, ואם בבית המקדש הפרטי של כל אחד ואחד מישראל.

ובזה נזכה ל"שכנתי בתוכם", בתוך לבו של כל אחד ואחד.

(מתוך ספר "גאל ישראל" מאת הגאון רבי גבריאל טולידאנו זצ"ל)

"דבר אל כל עדת בני ישראל קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלוקים". ויש לעיין, איזו נתינת טעם יש בכך שהשי"ת קדוש, לזה שבני ישראל צריכים להיות קדושים. הרי יש חילוק בין הבורא לנברא, ואם השי"ת קדוש מה שייכת קדושה זו לנבראים.

ועיין במדרש דברים מופלאים, וז"ל המדרש: "קדושים תהיו", יכול כמוני, ת"ל "כי קדוש אני", קדושת למעלה מקדושתכם, ע"כ. ומבואר במדרש דיש הוה אמינא שקדושת האדם היא כמו קדושת השי"ת - "יכול כמוני". ורק מפני שיש לנו ילפותא מקרא ד"כי קדוש אני", ילפינן שקדושת הבורא למעלה מקדושתנו. והוא פלא עד למאוד, איך יתכן שאדם קרוץ מחומר ובן תמותה, תהיה לו קדושה כמו הבורא יתברך?

ונראה בביאור הדברים, על פי מה שאמרו חז"ל על הפסוק "ושכנתי בתוכם", ודרשו חז"ל בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך לבו של כל אחד ואחד. ומבואר מזה שהמטרה של הבריאה היא שיהיה האדם מרכבה לשכינתו יתברך, שיהיה האדם מקום להשראת שכינתו יתברך. וזהו אומרם ז"ל במדרש תנחומא פרשת נשא פט"ז: "בשעה שברא הקב"ה את העולם נתאוה שיהיה לו דירה בתחתונים".

כדי שיהיה האדם בית קיבול לשכינה, בהכרח צריך להיות מכנה משותף בינו לשכינה, כדי שיהיה ביניהם חיבור. וכדי להיות מחובר אל השי"ת שהוא קדוש, בהכרח שגם האדם צריך להיות קדוש. דאם לא כן, הרי הם שני דברים המנוגדים זה לזה, ולא יהיה שייך חיבור. ובע"כ שנתן הקב"ה כח ואפשרות לאדם להגיע לקדושה עילאית ונפלאה כל כך, כדי שתהיה אפשרות לאדם להיות מעון לשכינה.

ולפי זה מובן מהי נתינת הטעם "קדושים תהיו כי קדוש אני", והיינו דכיון דמטרת הבריאה שהאדם יהיה דבוק בבורא, ויהיה כלי קיבול לשכינתו ית', על כן מאחר שהשי"ת קדוש, בהכרח שגם האדם צריך להיות קדוש.

וזהו מה שתקנו לנו חז"ל בנוסח התפילה "אתה קדוש, ושמן קדוש, וקדושים בכל יום יהללוך סלה". דמאחר שהשי"ת קדוש, בהכרח ש"קדושים" - דהיינו ישראל והמלאכים, "יהללוך סלה", דבלאו הכי לא שייך חיבור בין ישראל להקב"ה. ובוזה יבואר המדרש, דסלקא דעתין "יכול כמוני". והביאור הוא דכיון שהדרישה מהאדם להיות קדוש כדי שיהיה מחובר ודבוק עם השי"ת, ויהיה מעון לשכינה, וא"כ "יכול כמוני" דאל"כ לא שייך חיבור, ת"ל קדושת למעלה מקדושתכם. ונראה, דגם לפי מסקנת המדרש ד"קדושת למעלה

ד' אייר תנ"ח: רבי יעקב בר אהרן שפורטס בעל "ציצת נובל צבי" ו"אהל יעקב"

הרב יעקב בר אהרן שפורטס ["ציצת נובל צבי"] - מחכמי צפון-אפריקה. מגדולי הלוחמים בתנועת השבתאות. נולד במרוקו בשנת ש"ע (1610). דור אחד-עשר לרמב"ן. נפטר באמסטרדם בד' אייר, תנ"ח (1698). נתמנה רב בטלמסאן בהיותו בן עשרים וארבע. מחמת רדיפות המלכות נדד לאמסטרדם בשנת ת"א (1651). בשנת תט"ז (1656) היה מבני פמלייתו של הר' מנשה בן ישראל, שבאה ללונדון להשתדל להשיג רשות ליהודים לשבת שם. נתמנה לרב בלונדון. אח"כ היה רבם של הספרדים בעיר המבורג. בשנת תל"ג (1673) חזר לאמסטרדם ועמד שם בראש ישיבת "עץ חיים", ואח"כ נתמנה לרב ראשי לעדת הספרדים. בימיו ידעה התנועה השבתאית ימי גאות, והוא התייצב במערכה נגדה כאחד הלוחמים העיקריים. כינס בספר גדול, בעל חשיבות היסטורית-יעודית גדולה, את כל הידיעות סביב תנועה זו, וקרא לו "ציצת נובל צבי".

אבירות הלב של ר"י שפורטס

"דוע הסיפור המפורסם אודות ר"י שפורטס ז"ל רבה הספרדי של אמסטרדם, אשר לחם באומץ לב נגד ש"ץ שר", למרות חרם בני קהלתו והרחקתו, עמד בעוז ובתקיפות בדעתו דעת תורה, עד שהוכרח לעמוד למשפט לפני המלך נגד הש"ץ שר". בעת המשפט, בו נכחו כל רבי המלוכה וקהל רב, שאלו הש"ץ, "הרי אמונתך מבוססת על מסורת אבותיך ואם אביא לכאן את הוריק מעולם האמת, אשר נפטרו זה עשרים שנה ויעידו לך שאני נביא אמת האם תאמין בי?"

"הבה ונראה" ענהו ר"י שפורטס ז"ל בעוז. והנה לתדהמת כל הנוכחים מופיעים בפתח זקן וזקנה, "האם אלו הם הוריק?" שאל ש"ץ שר"י את ר"י שפורטס, ר"י שפורטס הודה "אלו הם הוריק". א"כ ציוה ש"ץ אותם "אימרו לו את האמת, מי הוא המשיח. זוג הזקנים השיב, "ש"ץ שר"י הוא המשיח". "והרי אין הוא מקיים את התורה כהלכה" טען ר"י שפורטס, "ואתם הנחלתם לי תורת אמת". זוג הזקנים השיבו: "אמנם התורה אמת עד זמנו של הש"ץ. אשר הוא המשיח, והוא יקבל וימסור תורה חדשה".

לאחר ששמע זאת ר"י שפורטס, אמר להוריו המדומים, "אם מעתה התורה בטלה, בטלה ח"ו גם מצות כבוד הורים", ולקח מקלו בבטחון והכה על ראשם בכל כוחו.

להפתעת הכל, היו מונחים על הארץ, במקום בו עמדו זוג הזקנים, שני פגרים של כלבים, מעשה תעתועים של הש"ץ שר".

סיפור זה אופיני, היאך אבירות הלב של ר"י שפורטס, הצילה המון עם מרדת שחת, הוא אשר עמד נגד נביא השקר ע"י כח האמת שלו.

הליכה בדרכי ה', קיום המצוות ולמוד התורה עד כדי "בו תדבקון", הם הם הערובה היחידה לעמוד בפני השפעה זו.

"אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות" (סוטה ג, א). וא"כ היאך מענישים שוטה, והרי אין בו דעת, אלא שהתביעה נגדו היא מדוע הרשה לרוח השטות להכנס בו".

כאשר יש השפעה זו אשר כחה עצום כפי שרואים בתולדות עם ישראל כאשר היה מלך או מנהיג צדיק כן היה גם רוב העם וכן להיפך, ואעפ"כ נתבע מהאדם מדוע לא היה לו דעת לא לתת להשפעה זו להכנס בו, אם דרכו דרך אמת ודעתו דעת נכונה לא יתכן שהשפעה זרה תחול עליו. (מתוך "ואביטה ארחותיך" לרבי מיכאל פרוץ)

כשבתו בהמבורג התפשטה אז תנועת שבתי צבי, ומשך אחריו אלפי אנשים וגם רבנים האמינו לדבריו ולנפלאותיו, אך מוהרי"ע עמד כנגדו והיה הראשון בין הרבנים שנלחם בש"ץ ובנושאי דגלו, ויפרסם את תרמיתו ויזהיר את העם בל ילכדו ברשתו, ואחר גיעה רבה הצליח לשרש ולעקור את אמונת ש"ץ מלבב ההמון אשר דבריו נשמעים להם, ולתכלית הזאת כתב ספרו "ציצת נובל צבי" אשר נתקצר אח"כ ע"י ר' יעקב עמדין, ונדפס בשם "קצור ציצת נובל צבי".

בסך הכל חיבר שישה ספרים, והם: א) תולדות יעקב, מראה מקום הפסוקים הנדרשים בתלמוד ירושלמי כעין תולדות אהרן מ"מ בחלמוד בבלי, ב) הוציא לאור היכל הקודש פי' התפלות ע"פ קבלה לר"מ בר' מימון אלבאז, עם הקדמה ארוכה, ג) אהל יעקב שו"ת, עם הקדמה ותולדותיו מר' אברהם בנו, ד) ציצת נובל צבי, ה) עדות ביעקב שו"ת, ו) קול יעקב דרשות עדיין בכתב יד, עכ"ל בעל אוצ"ש, ע"ש. [טעם השם שפורטס לא נודע, ואומרים כי היא מלה ספרדית עתיקה וענינה חוזק, וגם בלשון צרפת מצאו לה שורש מענין חוזק ג"כ. שוב שמעתי, כי היא מלה מורכבת מב' מלות צרפתיות, שש פורטש, דהיינו ששה פתחים, שאבי המשפחה היה לו אוצר גדול של מסחר בעל ו' פתחי' ונקרא על שמו].

(מתוך אוצר המכתבים חלק ב' מאת הרב הגאון רבי יוסף משאש זצוק"ל)

מדברי תורתו

נשאל ר' יעקב שפורטס ע"ה בשנת תמ"ד (1684) אם אפשר לברך על הלבנה קודם שיעברו עליה שבעה ימים שלמים, והשיב שמותר לעשות כן, ונימוקו עמו: מרן לא כתב "אסור לברך על הלבנה קודם שיעברו עליה שבעה ימים שלמים, לברך עליה עד שיעברו ז' ימים עליה", אלא כתב "אין מברכין המשך בעמ' 3 אחרי "ד' אמות של הלכה"

ד' אמות של הלכה

דינא דבר מצרא נכלל ב"קדושים תהיו"

במותר לך (רש"י שם ויבמות כ, א), **שלא יהא שטוף אחר התאוות**. וכן אמרה (דברים ו, יח): "ועשית הישר והטוב", והכוונה שיתנהג בהנהגה טובה וישרה עם בני אדם. ולא היה מן הראוי בכל זה לצוות פרטים, לפי שמצוות התורה הם בכל עת ובכל זמן ובכל ענין, ובהכרח חייב לעשות כן, ומידות האדם והנהגתו מתחלפת לפי הזמן והאישים. והחכמים ז"ל כתבו קצת פרטים מועילים, נופלים תחת כללים אלו, ומהם שעשו אותם בדין גמור ומהם לכתחילה ודרך חסידות והכל מדבריהם ז"ל, ולזה אמרו (עבודה זרה לה, א): חביבין דברי דודים יותר מיינה של תורה, שנאמר (שיר השירים א, ב): "כי טובים דודיך מייין".

ההלכה של "בר מצרא" אומרת שכאשר אדם מוכר קרקע, יש לבעל הקרקע הסמוכה זכות קדימה לרכישתה, ובכוחו לכפות על הבעלים למכור לו את הקרקע, בתנאים זהים לקונה אחר. אפילו אם כבר מכר לאחר, יכול השכן לכפות על הקונה למכור לו את השדה באותם תנאים בהם קנה אותה (שולחן ערוך חושן משפט סימן קעה).

ה"מגיד משנה" על הרמב"ם, הלכות שכנים (פי"ד ה"ה) כותב הסבר מאלף לדין "בר מצרא":

וענין דין בן המצר הוא, שתורתנו התמימה נתנה בתיקון מידות האדם ובהנהגתו בעולם כללים באמירת "קדושים תהיו" (ויקרא יט, ב). והכוונה כמו שאמרו ז"ל: "קדש עצמך

מדוע לא מונים שתי ספירות משום ספיקא דיומא?

אכלי חדש אורתא דשיתסר נגהי שיבסר וכו', קסברי חדש בח"ל דרבנן ולספיקא לא חיישינן, אלמא דבמידי דרבנן לספיקא דיומא לא חיישינן. ומשו"ה בעומר דרבנן לא חיישינן לספיקא. ואיהו מפרק לה. דכיון דאין בדבר טורה, דאמירה בעלמא הוא, ראוי לחוש לספיקא דרבנן, על דרך שכתב הר"ן גבי הסבת ד' כוסות דאע"ג דספיקא דרבנן לקולא, בדבר שאין בו טורח עבדינן. ע"כ שמעתי מהרב הנזכר.

ולי יראה דל"ק להרז"ה מסוגיית מנחות הנז', דשאני חדש דמעולם בח"ל דרבנן ולא נעשה בו ספיקא דיומא בשום זמן. משא"כ עומר דבזמן הבית בח"ל הוי מדאורייתא. וכיון דבזמן הבית ודאי עשו ספיקא דיומא בספירת העומר. גם היום נעשה. דכל י"ט שני דעבוד השתא הוא במקום שהיו עושין ובא"י עבדי ר"ה. ודוק היטב". עכ"ל הברכ"י.

הרז"ה בהמאור בשילהי ער"פ הקשה: "...ועוד מה טעם אין אנו סופרין שתי ספירות מספק כמו שאנו עושין שני י"ט מספק".

ותירץ: "...ואם באנו לספור ב' ספירות מספק נמצאת ספירה שניה מושכת עד יו"ט ראשון של עצרת ואתי לזלולי ביו"ט דאורייתא. הילכך אין לנו אלא מה שנהגו". עכ"ל. דבריו אלו הובאו בר"ן (שם) וכ"כ האבודרהם (בדיני ספה"ע).

וב"ברכי יוסף" (בסי' תפט ס"ק ד) כתב על קושיתו של הרז"ה: "ואני שמעתי מפה קדוש מורינו הר' מהר"י הכהן זלה"ה הרב המחבר "בתי כהונה" שהקשה על הרז"ה דמאי קושיא דק"ל להרז"ה דנמני שתי ספירות מספק. הרי הרז"ה סבר דעומר בזה"ז דרבנן ואינו אלא זכר למקדש כמ"ש במאור שם. והרי אמרו במנחות דף ס"ח, רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע

החוזרים למוטב מחמת נסיהם המדומים, אדרבה מאז נתרבה לאין שיעור כח המינוח והכפירה. אמנם אף אם יהיבנא להו טעותייהו. גם אם נניח אשר כדבריהם כן הוא שרואים באיזה מהם איזה ענינים של תשובה אין להתפעל מזה, כי אין בהם ממש, ומצינו שבימי הש"ץ שר"י נעשו אלפים ורבות בעלי תשובות, וכמו שכתב הקדוש מהר"י ששפורטס בספרו "ציצת נובל צבי", והפליג שם בעוצם התעוררות התשובה שנעשה בישראל מקצה העולם ועד קצהו מה שאין הפה יכול לדבר ולא השכל לקבל, ואעפ"כ לא נבהלו הצדיקים האמיתיים שבדור מכל זה, כי ידעו והבינו שאין בתשובתם ממש דכיון שמקורה משורש פורה ראש ולענה מטומאת הש"ץ, לא יתכן שתהא זו תשובה שלימה ואמיתית, ואמנם בסופו של דבר איגלי בהתייחה ונדעה חרפתם אשר תחתיה היתה טמונה הצרעת הממארת האמונה הכוזבת באותו רשע, ורבים נכשלו ויצאו מן הדת, ה' ישמרנו. והאמת שכל אלו הם מפעולות השטן אשר בכוחו לעשות נסים ולהראות מופתים כדי להטעות את הבריות, וגם זה אחת מפעולותיו לעשות דמיונות כוזבים של בעלי תשובה, וריקי מוח יסברו שיש בהם ממש. ודי בהם לסמות עיני ההמון אשר לא יבינו שורש הדברים, אבל מי שעינים לו בראשו יודע ומבין כי כל זה הבל ורעות רוח ואין בהם ממש".

המשך "זכרון לצדיקים" מעמ' 2
עליה עד שיעברו ז' ימים עליה, ולשון "אין" אינו לעיכובא, אלא היכא דאפשר למצוא דנגמרה משמע דחידושה עדיף טפי, שאורה מבוסס ונהנה לאורה, אמנם כדי שלא להחמיץ את המצוה סגי בג' ימים וכו', ולשון שולל הוא נהוג בדברי הפוסקים אף על דבר הנפסק למצוה או למנהג טוב" (ראה שו"ת אהל יעקב, סי' סז).

*

בשו"ת אהלי יעקב (לר"י ששפורטס) סי' סח-עא האריך בדבר מה שתיקן משיח השקר לישא כפים בכל יום, שאין לנהוג כן (למרות שיש לזה מקור בהלכה, והובא בקצרה בגליון מהרש"א י"ד רמו סק"ח), כיון שמגלגלים חובה ע"י חייב ולא זכות, וגם מטעם שאין לומר מפיו דבר הלכה, גם אם הוא נכון, וכמו שכתב הרמב"ם ריש פ"ט מהלכות מעשר, שיוחנן כה"ג שתיקן וידוי מעשר היה אחר שמעון הצדיק, וביאר הכסף משנה, שאין זה אותו שנעשה צדוקי, דאם היה זה, לא היו נוהגים כדבריו כדי שלא לחזק את אמונת הצדוקים ולגלגל על ידיהם זכות שאין בביטולה ביטול מצוה.

*

מתוך ספר "דברי יואל" (פ' בהעלותך) למהר"י מסטמאר זצוק"ל: "ומזה תראה שאין בדבריהם ממש ולא נעשו בעלי תשובות

משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים ונביאים מסרוהו לאנשי כנסת הגדולה. ועמדו מדוע אצל משה נאמר 'קבל' ואח"כ נאמר 'מסרוהו'. אולם הביאור הוא שבאמת אין מעצמינו לדעת ולעמוד על כל כונת התורה, רק ע"י מסירה מרב לתלמידו, והתלמיד לתלמידו ואין להוסיף ולגרוע שום דבר על פי דעתו. ו"שאל אביך ויגדך" ו"זקנך ויאמרו לך" נצטוינו, ומשום כן אמרו אם הרב דומה למלאך ה' צבאות יבקשו תורה מפיו, שאז אתה מובטח בהמסורה שהיא מדוייקת ונכונה

בלי שום סטייה, וע"כ נאמר בה לשון 'מסרוהו', אבל לא כן משה רבינו, שמצינו אצלו דברים שאמר מדעתו והסכים הקב"ה על ידו, ו'תורת משה' היא נקראת, שייך אצלו הלשון 'קבל', שהוא הראשון, וע"י המסורה אפשר לדעת ולהבין בה הכל, כמו שכתב הגר"א זצוק"ל, שהעתיקתי למעלה. (מתוך הקדמת "אבי עזרי" למרן הגרא"מ שך)

הוא מתונים בדין. שלושת הדברים שנאמרו ע"י אנשי כנסת הגדולה

נועדו להעמיד תודה על תלה, שלא תשכח ח"ו מפני ישראל לעולם. ואף הדבר הראשון, "הוא מתונים בדין" בא להבטיח את קיום התורה. הוא מכיל עצה לדיינים שבבוא דין לפניהם, אל יחפזו לפסוק, אלא ימתינו, יעיינו בו היטב ומתוך מתינות, וע"י כך ידינו דין אמת. ועל זה אמר גם דוד המלך ע"ה בתהלים: "כי אקח מועד, אני מישרים אשפוט" אם אקח מועד למשפט, אם לא אחפו, אלא אעיין בו במתינות, אשפוט מישרים, אדון דין אמת וישר. (מדרש שמואל) הוא מתונים בדין. פניה היא לתלמידי חכמים, שלא יחפזו להורות ולדון, עד שלא יגיעו לזמן הוראה. ועל זה אמרו חז"ל: "כי רבים חללים הפילה", זה תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה. (שם)

והעמידו תלמידים הרבה. אמר "והעמידו" ולא אמר "למדו", כדי שיכלול בדבריו לא רק את המלמדים תורה לתלמידיהם, אלא גם את העשירים התומכים בתלמידי חכמים, מחזיקים בהם, מפרנסים אותם ומספקים את צרכיהם. (מדרש שמואל)

ועשו סיג לתורה. אזהרה היא לכל יחיד שיעשה גדר לעצמו, בענין שהוא פרוץ ונכשל בו. למשל, מי שהוא פרוץ בשבועות, שנחפו להשבע בנקל על כל דבר, יקבל על עצמו שביום אשר יכשל בשבועה, יתענה. (רבי יצחק קארו)

משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע וכו'. יש להבין את כוונת המשנה אשר ביחס למשה רבנו עליו השלום משתמשת בלשון קבלה (משה קבל תורה מסיני) המדגישה את פעולת המקבל, וביחס לבאים אחריו בלשון מסירה (ומסרה ליהושע) המדגישה את פעולת הנותן. לכאורה, היה צריך התנא או ליחס הכל אל הנותן (ולאמור: ד' נתן - או מסר - את התורה למשה ומסרה מסרה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים וכו') או ליחס הכל אל המקבל (ולאמר משה קבל תורה מסיני ויהושע ממשה וזקנים מיהושע וכו').

ואולי הטעם הוא כי בשעת קבלת התורה כידוע לנו מדברי חז"ל היו התנגדות וקטרוגים מצד המלאכים לנתינתה בידי אדם והם פנו אל ה' בטענת "מה אנוש כי תזכרנו וכו'" ומשה התאזר בכוח והשתדל והשיב על טענותיהם תשובה ניצחת, ורק הודות לפעולתו זו זכה לקבל את התורה, על כן ראוי להדגיש ביחס אליו "משה קבל תורה מסיני". כי הוא גרם לקבלתה, ולולא השתדלותו לא היה הקב"ה נותנה לו אלא למלאכי השרת (מדרש שמואל).

משה קבל תורה מסיני. התורה ניתנה בעצם לכל ישראל אך יש בתורה שתי בחינות: אחת, שכל אדם יכול להשיגה ע"י יגיעה, ע"י עיון ולימוד כל אחד כפי כח השגתו, ושנית בחינה שהיא למעלה משכל האנושי ורק חכמים ראשי הדורות יכולים להשיגה. בחינה שניה זו דומה לירושה (ועליה נאמר "תורה צוה לנו משה מורשה"), כי זוכים בה ללא יגיעה, והיא דומה לנחלה שאין לה הפסק לעולם, ועוברת מדור לדור, ועל כן אמונת חכמים היא יסוד לתורה.

והקדימו חז"ל את המשנה הזאת לפרקי אבות, ללמדנו לבל יהין אדם לדון דברי החכמים אבות העולם הכלולים בפרקים אלה על פי אומד דעתו והבנת שכלו בלבד, כי אף הם בירושה מסיני. (שפת אמת)

ומסרה ליהושע. זה שבחר בלשון מסירה ולא לשון נתינה (כי יותר נכון לשון נותן עם מקבל ומכיון שאמר "משה קבל תורה" היה לו לכתוב "ונתנה ליהושע"), נוכח לומר שהכונה להודיע שאין התורה נתונה במתנה גמורה לאדם שהוא ינחילנה לבניו אחריו והוא יתננה למי שירצה, כאדם העוסק בשלו, רק היא כמו פיקדון כדי שימסרנה הוא אח"כ לאיש ראוי והגון, לא לכל מי שירצה, וזהו שאמר "ומסרה ליהושע", ר"ל שמוסר פקדון ביד שומר ואח"כ יהיה הוא שומר שמסר לשומר אחר (מדרש שמואל).

המלך שהודיע לעבדיו שהוא בא אליהם, החכם מקבל עליו תיכף עול המלכות ומתכונן לראות פניו, וזה שמקבל עליו קודם את העול, הוא בבחינת, "ותשחק ליום אחרון", כי הוא מקוה ומצפה מתי כבר יבוא היום הזה שיתראה עם האדון, המלכות.

עוז והדר לבושה ותשחק ליום אחרון. עוז והדר לבושה, ראשי תיבות 'עול', כי עיקר הכל הוא קבלת עול מלכות שמים, והמצוות הן כדי שתתגלה קבלת העול מלכות שמים, אבל בעיקר רחמנא לבא בעי. ענין ימי הספירה הוא קבלת עול מלכות שמים, שהוא הכנה לקבלת התורה, כמשל

מאזרחת הכריזה

מבלי להתכונן אם התקופה מתאימה למצוה. ורק אז יוכל להתעלות בקודש.

(רבי חנניה יום טוב ליפא מסיגוט, קדושת יום טוב)



שמח בחלקו ומקבל את הקורות אתו

“אל הקודש” – אל לו לאדם להתלונן על שעברו עליו עתים קשים, והם מהיום מכשול לכניסתו לעבודת השי”ת – “ואל יבא בכל עת אל הקודש” – אלא יקבל הכל באהבה.

(רבי אברהם יעקב מסדיגורה, כנסת ישראל)



לדת אל העם

“הקודש” – הכתוב מורה לצדיקים אנשי קודש “ואל יבא בכל עת אל הקודש” – שלא יהיו תמיד אך ורק בדביקות, אלא שומה עליהם לרדת אל העם ולהשגיח בצרכיהם ולדאוג להם.

(רבי מאיר מדזיקוב, אמרי נועם)



“ואל יבא בכל עת אל הקודש” (ויקרא טו, ב).

צדקה גם לאחרים שאינם מבני משפחתו

הגמרא (כתובות נ, א) אומרת שהפסוק (תהלים קו, ג) “עושה צדקה בכל עת” נאמר על המפרנס בניו ובנותיו כשהם קטנים. ביאר הרב המגיד הרה”ק יחיאל מיכל מזלאטשוב זי”ע בשם אביו הרה”ק רבי יצחק מראדויל זי”ע, יש אנשים שפוטרם את עצמם מלתת צדקה לאחרים, בתואנה שהם יוצאים ידי מצות צדקה בכך שמפרנסים את בני ביתם, וגם זה נחשב לצדקה. צדקה כזו שנמשכת כל הזמן, מרומזת בפסוק “עושה צדקה בכל עת”. ועל צדקה כזו, הפסוק כאן אומר שבצדקת “כל עת” לא יכול לבוא עמה “אל הקודש” – צדקה כזו לא חודרת לקדושת הנשמה. רק צדקה שאינה “בכל עת”, דהיינו כשהוא מפריש מממונו לאחרים שאינם בני משפחתו תחדור ותשפיע על קדושת הנשמה.

ואילו הרה”ק רבי יחיאל מיכל זי”ע היה מפרש את דברי הגמרא הנ”ל ש“עושה צדקה בכל עת”, דהיינו אדם המקיים ונותן צדקה ‘בכל עת’ לאחרים, ולא רק בזמנים מיוחדים, זוכה שיהיה לו ברווח לפרנס את בניו ובנותיו.

(גנזי יוסף)



“כִּתְנֵת בְּד קָדֵשׁ יִלְבָּשׁ וּמְכַנְסֵי בְד יִהְיוּ עַל בְּשָׂרוֹ וּבְאֵבֶנֶת בְּד יִחַגֵּר וּבְמַצְנֶפֶת בְּד יִצְנַף בְּגֵדֵי קָדֵשׁ הֵם וְרַחֵץ בַּמַּיִם אֶת בְּשָׂרוֹ וּלְבָשֵׁם” (ויקרא טו, ד).

אין קטיגור נעשה סניגור

וברש”י: מגיד שאינו משמש לפניו בשמונה בגדים שהוא משמש בהם בחוץ שיש בהם זהב, לפי שאין קטיגור נעשה סניגור.

אמר הבית הלוי זצ”ל, שמכאן עלינו ללמוד עד כמה גדולה חובת האדם לשמור את פיו מדיבורים אסורים. הרי התפילה נחשבת כעבודה הנעשית בפנים, ואמרו חז”ל (ברכות ל, א) שהמתפלל צריך שיכוון את לבו כנגד קודש הקדשים, ואם הפה מגואל חלילה בדיבורים אסורים, כיצד יכול האדם להשתמש בו אחרי כן כדי להתפלל, הרי אין קטיגור נעשה סניגור!?

“וַיֹּדְעַר ה' אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן בְּקִרְבָּתָם לִפְנֵי ה' וַיִּקְרָא שׁוֹ, א.”

(ויקרא טו, א).

עונש על שמיעת דבר מגונה

איתא בגמרא (סנהדרין נב, ב): וכבר היו משה ואהרן מהלכין בדרך ונדב ואביהוא מהלכין אחריהן. אמר לו נדב לאביהוא, אימתי ימותו שני זקנים הללו ואני ואתה ננהיג את הדור. אמר לו הקב”ה, נראה מי קובר את מי.

לכאורה צריך להבין, הרי דברי חז”ל מסבירים מדוע מת נדב, שהרי הוא היה זה שדיבר דברים שנראים כלא ראויים, אך מדוע נענש אביהוא? אלא מוכח מזה, שאם שומעים דבר מגונה ואין מוחים עליו אלא שותקים – נענשים. (עישורי תורה)



לעשות טוב לעם ישראל

סיפר החסיד רבי בן ציון אוסטרוואר ז”ל שהוא שמע ממרן הרה”ק החידושי הרי”ם זי”ע, שאיש אחד שאלו לכאר את דברי המדרש שנדב ואביהוא אמרו “מתי ימותו שני זקנים הללו?” הרי קשה מאד להבין את דברי המדרש כפשוטם, שרצו שאביהם ודודם ימותו כדי להשיג שררה.

אמר החידושי הרי”ם, שנראה לו שהשואל לא יוכל להבין לעולם שכוונתם היתה לשם שמים. הם חשבו שאולי הם יוכלו לעשות טוב לכלל ישראל יותר ממשה ואהרן, אפילו אם הדבר מצריך שימותו אביהם ודודם – העיקר כדי לעשות טוב לעם ישראל.

(שיח שרפי קודש)



כפרה על עוון לשון הרע

במדרש (תנחומא ו) איתא שבני אהרן מתו כי היו מחוסרי בגדים, כאשר נכנסו לפני ולפנים בלי המעיל. אפשר לפרש שחכמי המדרש ציינו את המעיל יותר משאר הבגדים שהיו בני אהרן חסרים, על פי מה שאמרו במדרש שחטאו נדב ואביהוא בזה שדיברו לשון הרע על משה ועל אהרן, ואמרו “אימתי ימותו שני זקנים הללו?” הרי אמרו חז”ל (ערכין טז, א) שהמעיל היה מכפר על עוון לשון הרע, אם כן זוהי הכוונה, כי חסרים היו בני אהרן כפרה על עוון לשון הרע, ולכן נענשו.

(ים התלמוד)



“וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן אַחִיד וְאֵל יִבֵּא בְּכָל עַת אֶל הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לְפָרְכָת אֶל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל הָאָרֶן וְלֹא יָמוּת כִּי בְעֵזֶן אֲרָאָה עַל הַכַּפֹּרֶת” (ויקרא טו, ב)

קביעות בעבודה

“ואל יבוא בכל עת” – אין הקדושה תלויה בזמן [וכלומר בזמן שמתחשק ויוצא לו לאדם] – “בכל עת”, אלא קבועה ועומדת. ולפיכך שומה על האדם שלא ישנה הנהגתו, עתים כך ועתים כך – “ואל יבא בכל עת”, אלא בכל שעה יתחזק בדרכי עבודתו ללא שינוי.

(רבי משולם זושא מאניפולי לקוטי שושנה)



כל התקופות מתאימות למצוה

“בכל עת” – התורה היא למעלה מהזמן, כך שאין לו לאדם להתכונן אם השעה כשירה לכך, אלא “ואל יבא בכל עת”,

שאל רבי זלמן סורוצקין זצ"ל, הרי כשהכהן הגדול היה מקריב ביום הכיפורים את קרבנות התמיד, את המוספים ואת איל העם, הוא היה לבוש באותם שמונת הבגדים שבהם שימש במשך כל ימות השנה, ובגדים אלו היו מזהב, ומדוע בעבודת חוץ לא חששו מכך שאין קטיגור נעשה סניגור?

ותירץ, שעלינו להבחין תמיד בין מקום שבו קיימת חובת תוכחה, לבין מקום שבו חובת השעה היא לימוד זכות וסנגוריא. כשמדברים ליחיד או לכלל ישראל יש חובת "הוכח תוכיח", אבל כאשר מתפללים להקב"ה חייבים לחפש ולמצוא רק זכויות.

אין ספק שאם רואים איש או אשה עוברים על דת משה וישראל, חייבים למחות בידם עד כמה שאפשר, וכן חייב כל רב בישראל ומוכיח בשער להגיד לעם ישראל פשעם ולבית יעקב חטאותם כדי שישובו אל ה'; והתוכחה זכות היא להם, ומקרכת אותם לאביהם שבשמים. לא כן כאשר אדם מתפלל אל הקב"ה, אז עליו לנסות ולמצוא לימוד זכות על העוונות והמעשים הלא כשרים.

זה החילוק בעבודת יום הכיפורים, שאת העבודה שבחוץ עשה הכהן בבגדי זהב, בכדי שיראו הרבים הממלאים את חצר העזרה, ויתנו את לבם לחטא עגל הזהב, וישובו בתשובה על כך. אך כאשר נכנס הכהן אל הקודש פנימה, בשעה שהתפלל על עם ישראל מתוך התבודדות עם קונו, כפי שנאמר (פסוק יז) "וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבואו לכפר בקודש עד צאתו" - שם לא היה מקום לתוכחה, והיה מחובתו ללמד זכות על כל עוונות בני ישראל, ולכן לשם נכנס הכהן בבגדי לבן, ולא בבגדי זהב המזכירים את חטא העגל.

וְיִכְפֹּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטְּמֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפְּשָׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתֵיהֶם וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאַהֲל מוֹעֵד הַשָּׁכֵן אִתְּם בְּתוֹךְ טְמֵאתֵיהֶם" (ויקרא טו, טז).

כפרה על דברים שבקדושה ו"וכפר על הקדש" - אף דברים שבקדושה כתורה ומצוות זקוקים לפעמים לכפרה, כאשר עשייתם מלווה במחשבת פסול של נגיעה או כבוד וכדומה, אזי "וכפר על הקדש", כדוגמת עבירות בפועל ממש - "מטומאת בני ישראל".

(רבי צבי אלימלך מדינוב אגרא דכלה)

וְהִתְוַדָּה עָלָיו אֶת פֶּלַע עֹונָתוֹ" (ויקרא טו, כא)

רחבה מעותך מאד כתב הרמב"ם, שאחד משלושת עיקרי התשובה הוא ה"וידוי" וכל המרבה להתוודות לפני הקב"ה על חטאיו הרי זה משבת. ומובא מעשה בימי הרמב"ם, שאחד הגדולים נמנע מלומר הוידוי ביום הכיפורים כנהוג בקהילות ישראל מדורי דורות. כאשר שאלוהו על מה ולמה? השיבם: יודע אני שלא חטאתי באותם חטאים הכלולים בוידוי, ואיך אעשה שקר בנפשי ואהיה דובר שקרים לפני הקב"ה אשר חותמו אמת.

כשנודע הדבר להרמב"ם קראו אליו ואמר לו: דוד המלך אמר (תהילים קיט, יז): "לְכָל תְּכַלֶּה רְאִיתִי קֶץ רַחֲמֶה מִצְוֹתֶיךָ מֵאֲדָם". נמצינו למדים, שלכל מצוה יש עיקרים, שורשים, ענפים וענפי ענפים והם מתפשטים עד אין קץ ותכלית.

הנה למשל, איסור "לא תגנובו" כולל איסור גניבה ממש, אך הוא כולל גם איסורים נוספים מענפי העבירה, כגון על מנת למיקט, דהיינו לצערו אף שבדעתו להחזיר לו את הגניבה, ואף אסור לגנוב מן הגנוב, וכן יש איסור של גניבת דעת ועוד ועוד. וכן בכל מצוה ומצוה שבתורה.

ועתה - סיים הרמב"ם את דבריו - אם תשכיל להתבונן באופן זה על כל מצוה ומצוה, תיווכח לדעת כי אין לך חטא שלא פגמת בו. אך דע לך שהחטא הגדול שבכולם הוא שחשבת שלא חטאת...

וְהִתְוַדָּה עָלָיו אֶת פֶּלַע עֹונָתוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת פֶּלַע פְּשָׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתֵיהֶם" (ויקרא טו, כא).

לדון לכף זכות יש לדקדק, דהוה ליה למימר "ואת כל חטאתם", מהו "לכל חטאתם".

ויש לפרש כי צריך הכהן גדול שלא יאשים את בני ישראל שעשו עבירות בשאט נפש להכעיס, אלא יהא דן אותם לכף זכות, שכל מה שעברו לא היה אלא מחמת חוסר דעת באותה שעה, כי אין אדם חוטא אלא אם נכנס בו רוח שטות (סוטה ג, א).

וזה שאמר "והתודה עליו את כל עוונות בני ישראל ואת כל פשעיהם" [שהעוונות והפשעים המה רק מחמת] "לכל חטאתם", כי הכל, העוונות וגם הפשעים, שגגות הם.

(חשב סופר - רבי אברהם שמואל סופר)

וְאִשָּׁה אֶל אַחֶיהָ לֹא תִקַּח לְצִרָר לְגִלּוֹת עֲרוֹתֶיהָ עָלֶיהָ בְּחַיֶּיהָ" (ויקרא יח, יח).

איסור אחות אשה הרמב"ן מבאר דכל האיסורים של עריות הן ענין של זימה. משא"כ גבי איסור "אחות אשתו" שאין טעם האיסור משום זימה, וז"ל: "טעם האיסור יאמר שאינו ראוי שתקח אשה אל אחותה לצרור אותן זו לזו, כי הן ראויות שתהיינה אוהבות זו את זו ולא שתהיינה צרות". ובזה יבואר דאיסור אחות אשתו פוקע לאחר מות האשה, כיון ששוב לא שייך הטעם "שיהיו אוהבות זו לזו".

וְדַבֵּר אֶל כָּל עֵדָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדוּשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם" (ויקרא יט, ב).

קדושה כפי מדרגת האדם חז"ל ביארו במדרש (תורת כהנים פ' קדושים פרשה א'), "קדושים תהיו, פרושים תהיו". וכתב הרמב"ן: "והענין כי התורה הזהירה בעריות ובמאכלים האסורים והתירה הביאה איש באשתו ואכילת הבשר והיין, אם כן ימצא בעל התאווה מקום להיות שטוף בזמת אשתו או נשיו הרבות, ולהיות בסוכאי יין בזוללי בשר למו, וידבר כרצונו בכל הנבלות, שלא הוזכר איסור זה בתורה, והנה יהיה נבל ברשות התורה, לפיכך בא הכתוב, אחרי שפרט האיסורים שאסר אותם לגמרי, וצוה בדבר כללי שנהיה פרושים מן המותרות".

למדנו מדברי הרמב"ן שציווי התורה של "קדושים תהיו" הוא שלא נרדוף אחרי התאוות ושלא נהיו נמשכים אחרי המותרות. והנה מצוה זו נאמרה ל"כל עדת בני ישראל" כמו שמבואר בפסוק, וא"כ מוכרחים אנו לומר שמצוה זו היא לכל אחד ואחד, ולא רק לגדולי ישראל.

וקשה, איך שייך לומר שכל אחד ואחד חייב להיות במדריגה זו, והלא זו היא מדריגה גדולה מאד שרק יחידים מסוגלים להגיע אליה?

ונראה לומר, שכל אחד ואחד חייב להזהר מן המותרות לפי מדרגתו, שאע"פ שלפי מדרגתנו אנו יכולים לפרוש רק מדברים מסויימים ורק במדה מסויימת, אעפ"כ דבר זה נחשב לקדושה ואנו מקיימים בזה את המצוה של "קדושים תהיו". ולדוגמא, מי שיש לו תאוה גדולה להבטל מן התורה והוא מתגבר על יצרו ולומד כבר נקרא קדוש.

והראיה לזה הוא, שהתורה קראה לנזיר "קדוש", וכמו שאמרה התורה "כל ימי נזרו קדוש הוא לה" (בשא ו, ח), אע"פ שנזיר אינו פורש את עצמו מכל התאוות ומכל המותרות אלא רק מיינן ותגלחת וטומאת מת. ועל כרחק מבואר מזה שכל פרישה מן התאוות נחשבת לקדושה.

ענינו של קרבן שלמים בפרשת קדושים

ונראה להוסיף בזה, שהנה התורה דיברה אודות קרבן שלמים בתחילת פרשת קדושים, וכמו שכתוב, "וכי תזבחו זבח שלמים לה' לרצונכם תזבחו" (יש, ט, ה). ויש להעיר למה רק קרבן זה מובא בפרשה זו?

ויש לומר, שיש שיטה במס' זבחים (קטז, א) שלא הקריבו בני נח שלמים, דהיינו שאפילו בני ישראל לא הקריבו שלמים קודם מתן תורה. והטעם לזה הוא שהדין המיוחד של קרבן שלמים הוא שחלק ממנו נאכל להדיוט, והיינו משום שיש קדושה אפילו באכילת הדיוט. והנה דרגה זו שייכת רק ע"י התורה, שהרי התורה צייתה לנו "קדושים תהיו", שאפילו דברים של חול צריכים להיות בדרגה של קדושה.

ומעתה מובן מאד למה קרבן שלמים מובא בפרשת קדושים, כיון שענינו של קרבן שלמים וענינו של "קדושים תהיו" הם דבר אחד.

קדושה היא הכנה לקבלת התורה

איתא במדרש (ויקרא רבה פ' קדושים פ" כד ס"י ה): פרשה זו נאמרה בהקהל וכו' מפני שעשרת הדברות כלולין בתוכה, "אנכי ה' אלקיך" (יתרו כ, ב) וכתוב הכא "אני ה' אלקיכם", "לא יהיה לך" וכתוב הכא "ואלהי מסכה לא תעשו לכם", "לא תשא" וכתוב הכא "ולא תשבעו בשמי", "זכור את יום השבת" וכתוב הכא "את שבתותי תשמורו", "כבוד את אביך ואת אמך" וכתוב הכא "איש אמו ואביו תיראו", "לא תרצח" וכתוב הכא "לא תעמוד על דם רעך", "לא תנאף" וכתוב הכא "מות יומת הנואף והנואפת", "לא תגנוב" וכתוב הכא "לא תגנובו", "לא תענה" וכתוב הכא "לא תלך רכיל", "לא תחמוד" וכתוב הכא "ואהבת לרעך כמוך".

ומבואר במדרש שכל העשרת הדברות כלולות בפרשת קדושים. וצריך ביאור, מה יש לנו ללמוד מזה?

ונראה לומר, שהתורה רצתה ללמדנו שקדושה היא הכנה לקבלת התורה, ולכן אנו יכולים לקבל את התורה רק אם אנו

מתנהגים בקדושה. ומאחר שכל עשרת הדברות כלולות בפרשה זו, ממילא הקדימה התורה לומר "קדושים תהיו". ובאמת גם בפרשת יתרו הקדימה התורה לצוות אותנו על הקדושה לפני קבלת התורה, וכמו שכתוב, "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" (יתרו יט, ו).

ומזה יש ללמוד שקיום המצוות בלתי ההכנה הראויה היא פגם בעצם המצוה, ולכן התנהגות בקדושה אינה מצוה בפני עצמה אלא היא הכנה לקיום המצוות כדי שהמצוות לא יהיו חסרות בעצם קיומן.

וכעין זה מצינו בנדב ואביהוא, שהתורה אמרה שמתו מפני שהקריבו אש זרה (כמבואר בפרשת שמיני י, א), ואילו חז"ל אמרו שמתו מפני שהורו הלכה בפני משה רבם, כמבואר במס' עירובין (סג, א). ולכאורה, דברי חז"ל הם כנגד דברי הפסוק עצמו! אבל לפי מה שנתבאר יש לומר שהמצוה של הקטרת האש לא נעשית בהכנה הראויה, שנדב ואביהוא היו צריכים לשאול את משה רבם קודם ההקטרה, וכיון שהכנת המצוה לא היתה ראויה, אז גם עצם המצוה נפגמת בכך, ולכן האש היתה נחשבת אש זרה.

ועל כגון זה אמרה התורה, "כי ישרים דרכי ה', וצדיקים ילכו בם, ופושעים יכשלו בם" (הושע יד, י), שהרי מעשה אחד נעשה על ידי צדיק ורשע, ובשביל הצדיק נחשב למצוה כיון שנעשה בהכנה הראויה, אבל בשביל הרשע לא נחשב למצוה כלל כיון שאין לו ההכנות הראויות לקיום המצוה.

קדושת המחשבה

יש להעיר, שמלבד קדושה במעשים, האדם צריך להזהר שגם מחשבותיו יהיו קדושות. וידוע דברי הג"ר חיים מוואלאזין זצ"ל שכתב ב"נפש החיים" (שער א' פרק ד'): "אם כן בעת אשר יתור האדם לחשוב בלבבו מחשבה אשר לא טהורה בניאוף ר"ל הרי הוא מכניס זונה. סמל הקנאה בבית קדשי הקדשים העליון נורא בעולמות העליונים ח"ו, ומגביר ר"ל כחות הטומאה והסטרא אחרא בבית קדשי הקדשים העליון, הרבה יותר ויותר ממה שנגרם התגברות כח הטומאה על ידי טיטוס בהציעו זונה בבית קדשי הקדשים במקדש מטה. וכן כל חטא ועוון אשר כל איש ישראל מכניס בלבו ח"ו אש זרה, בכעס או שארי תאוות רעות ר"ל, הלא הוא ממש כענין הכתוב, "בית קדשנו ותפארתנו אשר וגו' היה לשריפת אש" (ישעיה סד, י), הרחמן יתברך שמו יצילנו וכו'". מכל זה יש ללמוד עד כמה אנו צריכים להשתדל להתנהג בקדושה כפי ערכנו.

(שיחות עבודת לוי - רבי יעקב יצחק רודרמאן)



"דְּבַר אֵל כָּל עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדוֹשִׁים תְּהִיוּ פִּי קְדוֹשׁ אָנִי ה' אֱלֹקֵיכֶם" (ויקרא יב, ב).

לכל אדם יש את היכולת לעלות במעלות הקודש

במדרש (ויק"ר כד, ה): תני רבי חייא, מלמד שפרשה זו נאמרה בהקהל.

הנה כבר עמדו בתמיה, למה הדגישו שפרשה זו נאמרה בהקהל. ונ"ל, כי יש סברא לומר כי לא כל איש ביכולתו לקדש ולטהר את עצמו ולהגיע לרום המעלות כי אם יחידי סגולה, אולם האמת אינה כן, כי לכל אדם יש יכולת מפאת תכונת נפשו אשר היא חלק אלקי ממעל, לעלות במעלות

הקודש, וכלל גדול מסרו לנו חז"ל (שבת קד, א) הבא לטהר מסייעין אותו, והעיקר היא ההתעוררות מצד האדם עצמו, וכבר פירש האלשיך (כאן) את הפסוק (לעיל יא, מד) "והתקדשתם והייתם קדושים", שהכוונה שאם תקדשו עצמכם, יש לכם הבטחה שתהיו קדושים משפע קדושה שתושפע עליכם ממרומים. וזה "והתקדשתם" אם אתם תקדשו עצמכם אזי מובטח לכם "והייתם קדושים".

וזה גם כוונת המדרש (ויק"ר כד, ג) "קדושים תהיו", הדא הוא דכתיב (תהילים כ, א) "ישלח עזרך מקודש", מקדוש מעשים שיש בידך, ע"כ. שמן השמים עוזרים לו לאדם להגביה עוף באם הוא מקדש את עצמו במעשים טובים.

נמצאינו למדים, שכל בר ישראל יכול מפאת נשמתו שהוא חלק אלקי ממעל לעלות במעלות הקודש ולהשיג מדריגה עליונה. וזהו שאמר "קדושים תהיו, פרשה זו נאמרה בהקהל", כלומר, ציווי זה מופנה לכל אחד מבני ישראל ולא ליחידי סגולה דוקא, והטעם "כי קדוש אני ה' אלקיכם", ולכולכם יש נשמה שהיא חלק אלקי ממעל, וממילא מוכשרים אתם להגיע למעלה גדולה במדריגת הקדושה.

(חשב סופר - רבי אברהם שמואל סופר)

"דַּבֵּר אֶל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדוּשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם" (ויקרא י"ב, ב).

קדושה באמצעות האחדות

"אל כל עדת" - רק באמצעות האחדות - "כל עדת בני ישראל", ניתן להשיג קדושה - "קדושים תהיו".

(רבי אברהם יהושע השיל מאפטא אהב ישראל)

להיות ראוי לקדושה
"עדת בני ישראל" - מאחר שכל בי עשרה שכינתא שריא - "עדת בני ישראל" - לפיכך מְצַנֵּה הקב"ה שיהיו ראויים לכך ששכינתו תשרה עליהם - "קדושים תהיו", שהרי בגללכם הנני מוכרח לשכון בקרבכם.
(רבי מרדכי יוסף מאיזביצא, מי השלוח)

"דַּבֵּר אֶל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדוּשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם" וגו' (ויקרא י"ב, ב).

העצה לא לחמוד מהשני

במדרש איתא: תני רבי חייא, פרשה זו נאמרה בהקהל מפני שרוב גופי תורה תלויין בה. רבי לוי אמר מפני שעשרת הדברות כלולין בתוכה. ויעו"ש במדרש שעל כל דיבור שבעשרת הדברות הביא פסוק מהפרשה שהוא ענינו ממש, כנגד "אנוכי ה' אלקיך" הביא "אני ה' אלקיכם", וכנגד "לא תרצח" הביא "לא תעמוד על דם רעך", ואילו כנגד "לא תחמוד" הביא מקרא ד"ואהבת לרעך כמוך" (להלן פסוק יח). ולכאורה יפלא מה ענין זה לזה.

ואשר נראה מבואר מדברי המדרש, דהעצה לא לעבור על איסור "לא תחמוד" הוא על ידי "ואהבתה לרעך כמוך" ממש, ומה שיש לשני כאילו יש לך, ושוב אין כל סיבה לחמוד.

ושמעתי מהגר"ח ברים זצ"ל דבזה מיושב קושית העולם מה שייך אזהרה על איסור "לא תחמוד", הלא זו מציאות שנפשו

חומדת ואין אפשרות למנוע זאת. וכבר עמד בזה האבן עזרא בפרשת יתרו (שמות כ, יד), ועיין בית הלוי שם, אולם לפי זה ניחא, דעל ידי חיזוק ב"ואהבת לרעך כמוך" אפשר למנוע זאת.

ועיין ברמב"ן על הפסוק "ואהבת לרעך כמוך" וז"ל: ויצוה הכתוב שלא יהא פחיתות הקנאה הזאת בלבו אבל יאהב ברבות הטובה לחבירו כאשר אדם עושה לנפשו ולא יתן שיעורין באהבה, עיי"ש בדבריו, והיינו שאם תשמח כשיש לשני כמו שיש לך, אם כן ממילא לא תרצה לחמוד ולקחת מהשני.

(משלחן רבי אליהו ברוך - רבי אליהו ברוך פינקל)

"דַּבֵּר אֶל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדוּשִׁים תִּהְיוּ" (ויקרא י"ב, ב).

חשיבות המשמרת למשמרת

בסוף פרשת אחרי כתוב "ושמרתם את משמרת". ונראה למה פרשה זו נאמרה בהקהל (רש"י) גם לנשים ולטף, משום דכתיב לעיל "ושמרתם את משמרת", עשו משמרת למשמרתי, ולא תאמרו שזו רק מידת חסידות שאיננה עבור הנשים והטף, אלא חיוב על כולם. (דורש סמוכים - רבי שמעון ואענקין בדור שלפנינו, חי בטבריה

ועל ספרו הסכמת רבני הדור ודיני טבריה. וגם מהרב רפאל אנקאוה בסאלי - מרוקו)

"קְדוּשִׁים תִּהְיוּ" (ויקרא י"ב, ב).

קדושה כדרך לענוה ויראה

נאמר במסכת כתובות (קג, ב): "אותו היום שמת רבי, בטלה קדושה". ושאלו שם התוספות סתירה מדברי הגמרא במסכת סוטה (מט, א) האומרת כי "משמת רבי בטלה ענוה ויראה". אומרים התוספות כי הקדושה כלולה בכלל ענוה ויראה.

פירש רבי מרדכי אילן ב"מקדש מרדכי": ידועים דברי רבי פנחס בן יאיר (ע"ז כ, ב): "תורה מביאה לידי זהירות... קדושה מביאה לידי ענוה, ענוה מביאה לידי יראת חטא...". הרי שאין אפשרות לזכות למידת הענוה בלא שקדמה לה מידת הקדושה, והיא גם המביאה לידי יראת חטא. לכך התכוונו התוספות באומרם שקדושה בכלל ענוה ויראה, כי הרי מי שיש בו ענוה ויראה, בהכרח שקדמה לכך מידת הקדושה.

"קְדוּשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם" (ויקרא י"ב, ב).

להיות ראוי לתואר 'קדוש'

תמהו המפרשים, מה פשר הטעם שנותנת התורה למצות "קדושים תהיו" באומרה "כי קדוש אני"?

פירש רבי חיים אבולעפיא בספרו "יוסף לקח", במסכת בבא בתרא (ע"ה, ב) אמרו, עתידין צדיקים שנקראין על שמו של הקב"ה, שנאמר (ישעיה מג, ז): "כֹּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאֲתִי וְצִדְקָתִי אֶף עֲשִׂיתִיו"... עתידין צדיקים שיאמרו לפניהם 'קדוש', שנאמר (ישעיה ד, א): "וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ". לכן מְצַנֵּה הקב"ה: "קדושים תהיו", שהרי "כי קדוש אני" - עתידים אתם להשתוות אלי בתואר 'קדוש', לכן צריכים אתם להיזהר מאוד במידה זו של קדושה.

"קְדוּשֵׁים תִּהְיוּ" וגו' "אִישׁ אָמוּ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֵת שְׁפָתַי תִּשְׁמְרוּ"

(ויקרא י"ב, ב-ג)

ביאור סמיכות "קדושים תהיו" ל"איש אמו ואביו תיראו"

סמיכות הפסוקים ביאר הגאון רבי יעקב פינטו (הובא בספר "יוסף חן" ליוורנו תקפ"ה) שהרי איתא במדרש "קדושים תהיו" – שתהיו פרושים מן העריות. והנה אשה שזינתה עם אחר, בנה חושב שזהו אביו האמיתי ומכבדו, משא"כ איש בשוק יכול להכות, ולפעמים "מכה אביו", כמו כן אם היא אשת כהן חושב הבן שהוא כהן ועושה העבודה בבית המקדש בשבת, ונמצא מחלל שבת, וזהו שאמר "קדושים תהיו" – ואז תשמרו כיבוד אב ותשמרו בשבת.



"אִישׁ אָמוּ וְאָבִיו תִּירָאוּ" (ויקרא י"ב, ג).

פתח הכתוב בלשון יחיד – "איש", וסיים בלשון רבים – "תיראו".

מבאר ה"אור החיים" הק', כאשר אדם ירא ומכבד את אביו, הריהו גורם שגם בנו שלו יכבד אותו. הן מצד מעלת האב המשפיעה על מהותו של הבן, והן מצד המוסר, שהרי בן הרואה את אביו מבזה את אביו, ממילא פוקע ממנו כל רגש מורא וכבוד מאביו, וכן להיפך, בן הרואה כיצד אביו מייקר ומכבד את אביו, לוקח הבן מוסר לכבד אף הוא את אביו שלו. נמצא כי בכיבוד הבן את אביו הריהו גורם לעוד כיבוד אב. לכן פתח הכתוב בלשון יחיד וסיים בלשון רבים.



פתח בלשון נסתת ויחיד (אמו ואביו) וסיים בלשון נוכח ורבים (תיראו) במקום לומר איש אמו ואביו יירא. יש לרמוז מה שאמרו הפוסקים שמי שהוא תלמיד חכם חייבים גם אבותיו לירא ממנו, דכתיב "את ה' אלוהיך תירא" לרבות תלמיד חכם, וזה מה שאמר "איש" שהוא תלמיד חכם, כי איש זה לשון חשיבות ממעלת התורה, לזה גם אתם אביו ואמו תיראו מפניו.

(נשמת חיים - רבי חיים משאש. נפטר תמוז התרס"ד - 1904, היה מגדולי רבני מקנאס במרוקו, היה רבו של רבי יעקב טולידבו אביו של רבי רפאל ברוך טולידנו. שהעיד על גדולתו ופרישותו וקדושתו ושמירתו היתה לכפר על הדור. כמו כן מפליגים בשבחיו כל גדולי הדור אשר ישבו על מדין במרוקו בדור שקדם לנו והם רבי יהושע ברדוגו ראב"ד רבאט, רבי שאול אבן דנאן, רבי מיכאל יששכר אנקאוה ורבי שמעון הכהן בד"צ רבאט)



"וְאֵת שְׁפָתַי תִּשְׁמְרוּ" (ויקרא י"ב, ג).

תוספת שבת

רמז לתוספת מחול על הקודש זה נלמוד ממלת "את", שבתותי תוספת מלפניו. "תשמורו" תמתין להם כמו "ואביו שמר את הדבר", ומאחריו תשמור שלא יצא, הרי גם תוספת מאחריו.

(צוף דבש - רבי אליהו ילז, נפטר אלול תרפ"ט 1929. המחבר היה ראב"ד טבריה, בדור שלפנינו)



"אִישׁ אָמוּ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֵת שְׁפָתַי תִּשְׁמְרוּ" (ויקרא י"ב, ג).

כתב רש"י, סמך שמירת שבת למורא אב לומר אע"פ שהזהרתיך על מורא אב אם יאמר לך חלל את השבת אל תשמע לו וכן בשאר כל המצוות.

והקשה בהגהות מיימונית (פ"י מה' ממרים הלכה י"ב) דלמה לי קרא הא פשיטא דלא ישמע לו כיון דאמר לו לעבור עבירה הוה

אביו רשע ואין מחוייבים בכבודו (ב"מ לב, א), ותירוצו שם אינו מוכן לי כראוי.

והיה נראה לי בפשוטו, כיון דאם הדין דעשה דכיבוד דוחה לא תעשה, הותרה הרצועה לאביו לצוות לו ליטמא וכדומה להביא לו גוזלות לכבודו, ולא מקרי רע בכך דאינו מצוהו כלל לעבור עבירה כי התורה התירה לזה ליטמא למען קיום מצות כיבוד אב וממילא מצוהו דבר המותר.

(הגאון רבי עקיבא איגר - דרוש וחיודש ב"מ דף ל, א)



יכול יהא כיבוד אב ואם דוחה שבת, תלמוד לומר "איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו", כולכם חייבים בכבודי (יבמות ה, ב).

ראיתי קושיא בשם החזקוני (כאן), דאיך הוה אמינא שְׁתַּדְּחָה שבת מפני כיבוד אב ואם, והלא על ידי שציוה לבנו לחלל שבת, הרי הוא אינו עושה מעשה עמך, וכשאביו רשע אינו מחוייב לכבדו (עיי' יבמות כב, ב וברש"י שם).

ואמרת לפענ"ד ליישב על פי דברי התוס' (חולין יד, א ד"ה השוחט) שהעלו דמשום פעם אחת לא חשיב מומר, וכי כן כאן נמי משום פעם אחת שציוה לבנו לחלל שבת לא חשיב אינו עושה מעשה עמך.

שוב ראיתי בפתחי תשובה (י"ד סימן רמ ס"ק טו) שהביא בשם הפני יהושע (ב"ק צד, ב) דבפעם אחת לא מיקרי אינו עושה מעשה עמך, והפני יהושע שם הביא ראייה לדבריו מדברי התוס' (שם ד"ה בימ"י), ושכן נראה להדיא מלשון הרא"ש דנקיט לסברא פשוטה דמשום פעם אחת לא מיקרי אינו עושה מעשה עמך.

ובינותי בספרים וראיתי בנודע ביהודה (תנינא י"ד סימן רד) שכתב על פי דברי המחבר בשו"ע (י"ד סימן רכח סעיף מג) נשבע לתת בתו לפלוני בתו לאשה לזמן פלוני ובתוך הזמן קלקל המשוך פטור הלה משבועתו, דזה דוקא שנעשה פרוץ בעריות או בשאר עבירות, ונשמע עליו דברים מכווערים הרבה, אבל בשביל פעם אחת שקלקל עדיין לא נופל עליו שם מקולקל עי"ש, והביא ראייה מדברי התוס' הנ"ל, וזה מתאים לדברינו הנ"ל.

עוד נ"ל בדרך פשוט, דהנה האב כמה שאמר לבנו שיחלל שבת, לא עשה בעצמו שום עבירה, אלא כל חטאו שהוא גורם שהבן יחלל את השבת, ואם כן לפי ההוה אמינא דמשום שהוקש כבודם לכבוד המקום יהא כיבוד אב ואם דוחה שבת הרי אם הבן יחלל מפאת צווי אביו את השבת אין לאב במה שגורם להבן שיחלל שבת כל חטא, ואם כן לא שייך לומר שיהא משום זה בכלל אין עושה מעשה עמך, וק"ל.

(חשב סופר - רבי אברהם שמואל 1906)



"אֵל תִּפְנוּ אֶל הָאֱלֹהִים" (ויקרא י"ב, ד).

"המקרה בגדיו בחמתו והמשבר כליו בחמתו והמפזר מעותיו בחמתו, יהא בעיניך כעובד עבודה זרה. שכך אומנותו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו עבוד עבודה זרה והולך ועובד. אמר רבי אבין, מאי קראה? "לא יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר" (תהלים פא, י) איזהו אל זר שיש בגופו של אדם? הוי אומר זה יצר הרע (שבת קה, ב).

מה פשר ההשוואה בין קורע בגדיו בחמתו לבין עובד עבודה זרה?

אומר המשגיח רבי שלמה וולבה:

למדנו בזה מהותו של שלטון היצר, שהוא מביא להשתחויה – היינו התבטלות – לאל זר, ובזה נהיה האדם כולו זר – לעצמו, לזולתו ולבוראו. המלה "עבודה זרה" אינה מציינת רק עבודה שאינה של האל יתברך, אלא עבודה שכל מהותה היא זרות. "קורע בגדיו בחמתו", היינו שחובל בעצמו מרוב התנכרות וזרות לעצמו וכך אדם נהיה זר לזולתו לבלי התחשב עמו, וגם זר לבורא יתברך כל יכיר השגחתו יתברך במאורעות הזמן, אלא הכל רק מקרה בעיניו, וכדברי הרמב"ם בתחילת הלכות תענית. החי תחת שלטון היצר הריהו חי בעולם אך זר, הבנוי במידות רעות של גאווה וכעס ואהבת תענוגים – כי לאו דוקא על כעס אמרו חז"ל שיהא בעיניך כעובד ע"ז, שהרי במסכת נדה (יג, ב) מצינו אותו מאמר על מדה מגונה אחרת. העולם ההוא נבנה על יסוד אחד: על זרות – עולם אכזר.

מי שחי בעולם אך זר כזה, אינו רואה מאומה בעולם ממלכותו יתברך והעולם אצלו העלם הגדל. והנה ההעלם הזה אינו נעוץ בעולם מצד עצמו, אלא הוא נעוץ בסוד הזרות אשר בקרב לב האדם, בסוד אל זר שיש בגופו של אדם ושולט עליו. לכן המוקף העלם מכל צד, ובכל הבריאה הוא מבחין רק במחיצה בינו לבין קונו – אין לו אלא לחפש בנפשו הוא, אילו מידות רעות מקננות בו, גאווה או תאוה, קלות ראש או עצבות. אם הוא חי תחת שלטון אל זר – הוא הוא המסתיר ומעלים ממנו כל ההכרה וכל אמת.

(מובא ב"שנים מקרא")



"וּבְקִצְרֵכֶם אֶת קִצִיר אֲרֻצְכֶם לֹא תִכְלֶה פֶּאת שְׂדֵךְ לְקָצֵר" (ויקרא

י"ב, ט).

התחיל בלשון רבים "ובקוצרכם" ומסיים בלשון יחיד "לא תכלה פאת שדך".

וביאר הגאון רבי יוסף העניג אב"ד דק"ק נייטרא (בראש ספר שו"ת קנאת פנחס) שהרי איתא בפאה פ"ב משנה ח' קצר חציה ומכר חציה, הלוקח נותן פאה לכל. מבואר כשיש שני קוצרים, וקצר הראשון חציה ומכר השדה והשני גמר הקצירה, מוטל על השני להניח פאה על הכל, לכן התחיל בלשון "רבים" שהיה שני קוצרים אעפ"כ מסיים בלשון "יחיד" שהלוקח חייב בפאה.



"וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל" (ויקרא י"ב, ד).

בגמרא בבא מציעא (ע"ה, ב) אמרו שהמלוה שלא בעדים עובר ב"לפני עור לא תתן מכשול". ופירש רש"י, "שעולה על רוחו של לווה לכפור". ויש להבין למה לא פירש רש"י שאח"כ באמת יכפור.

אלא אפשר לפי מה שכתב ה"מגן אברהם" בסי' קס"ט סק"ו, שדין "לפני עור" הוא רק כשעובר העבירה מיד שנותן המכשול לפניו אבל מה שנסתבב מזה המכשול לאחר זמן אינו עובר על "לפני עור". נמצא לדבריו מה שיגרום שיכפור אחר כך לא יעבור על "לפני עור", לכך פירש רש"י "שעולה ברוחו לכפור", היינו שמיד בשעת ההלוואה עולה ברוחו

לכפור, ממילא יש כאן משום לפני עור.

(הגאון רבי שמעון וואלף מפינטשוב בעמח"ס כבוד חכמים)



"לֹא תִלְךָ רֵכִיל בְּעַמִּיךָ" (ויקרא י"ב, ז).

בגמרא בבא בתרא (קס"ד, ב) אמרו, לעולם אל יספר אדם בטובתו של חברו שמתוך טובתו בא לידי רעתו. וצריך עיון, הרי מצינו באבות פרק ב' חמשה תלמידים היו לרבן יוחנן בן זכאי, ומונה שבחו של כל אחד מהם, ואיך מנה שבחם הרי יכול לבוא לידי גנותם.

וביאר הגאון רבי פנחס מברייגל (הובא בספר "רביד יוסף" פיעטרקוב תרצ"ב בשמו), שלמעשה צריך עיון הרי היה לרבי יוחנן בן זכאי הרבה יותר תלמידים, ולמה מנה רק אותם.

אלא בשאר תלמידים לא הרבה בשבחם, שמא יבוא לידי גנותם, אבל בהנך חמשה תלמידים היו כל כך גדולים שלא היה בהן גנאי ודופי, ולא היה יכול לבוא כלל לידי גנותם, לכן הרבה בשבחם.



"הוֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיךָ וְלֹא תִשָּׂא עֲלֶיךָ חֲטָא" (ויקרא י"ב, ז).

"הוכח תוכיח" אפילו מאה פעמים

העיקר שלא יאמר המוכיח נושא ואין לפעול עוד מאומה, על זה אומר הכתוב "הוכח תוכיח" אפילו מאה פעמים (כדאייתא בב"ק לא, א), כלומר, לא ישים עליו חטא ולומר כי לשוא כל תוכחתו.

(חשב סופר - רבי אברהם שמואל סופר)



תוכחה בנעימות ואהבה

כשתאמר מוסר תאמר בלשון עמיתך כחבר ידוע ובנעימות וחובה, ואל תעשה אותו לחוטא ורשע, כי אז דבריך לא יפעלו מאומה.

וביומא (ט, ב) בית המקדש שני חרב בשביל שנאת חנם, ובשבת (ק"ט, ב) שחרב בשביל שלא הוכיחו זה את זה, ושניהם אחד בשביל שהיה שנאה ביניהם משום הכי לא יכלו להוכיח, כשאיש שונא לחבירו לא יוכל להוכיחו שלא יפעל, ורק לאוהבו יוכל להוכיח ויקבל תוכחתו.

וכן פירש כאן האלשיך "אל תוכח לץ פן ישנאך הוכח לחכם ויאבהך" (משלי ט, ח), שלא תעשה אותו שונא לי ללץ ורק לחכם, ושם (כד, כד-כה) "אמר לרשע צדיק אָתָּה יִקְבְּהוּ עַמִּים יִזְעַמְוּהוּ לְאֲמִים, וְלְמוֹכִיחִים יִנְעַם וְעֲלִיָּהֶם תָּבוֹא בְרַפְתְּ טוֹב", אם אומר שהוא צדיק בחנופה אז יקולל מכל, אבל מוכיח לרשע ואומר שהוא צדיק כדי שיפעל תוכחתו אז יבוא ברכה על זה.

(פרדס יוסף)



"וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם וְהִייתֶם קְדוֹשִׁים כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם" (ויקרא כ"ב, ז).

להתרגל בפעולות המביאות לידי קדושה

הנה האדם כאשר עוד נמצא בסתר המדריגה, יעשה פעולות ומעשים טובים המביאים טהרה וקדושה, ועל ידי ההרגל התמידי תכה מדת הקדושה שרשים עמוקים בנפשו, עד שיתטהר לבבו ומחשבתו וכל מהותו תהא בקדושה יסודה. וזהו שאמר "והתקדשתם" שתרגילו עצמכם במעשים ופעולות המביאים קדושה, ועל ידי זה "והייתם קדושים" שתהיה כל מהותכם קדוש.

(חשב סופר - רבי אברהם שמואל סופר)

